

közleménye jelent meg, amelyek úgy napi aktualitásokra, mint leírásokra, ismertetésekre stb. vonatkoztak. Mindig a kor színvonalán igyekezett maradni és másokra is serkentőleg hatni. Szükség esetén nem idegenkedett az élesebb polémiától sem.

Néhány közleménye a Magyar Erdészben is volt.

Az Erdészeti Lapokban utolsó önálló cikke „A tölgyesek kiképzéséről“ szólt (1905. IV. 293.). Felemlitendőnek tartjuk e helyen még Wagner Károly felett az Országos Erdészeti Egyesület 1880. évi közgyűlésén tartott emlékbeszédét (E. L. 1880. 697 old.), amely a maga nemében valóságos remekmű.

Írói működésének 25. évfordulóját szaktársai 1888. decz. 15-én ünnepelték meg Budapesten, az Országos Erdészeti Egyesület székházában és ez alkalommal az ünnepelt szakíró értékes emléktárggyal lepték meg.

Az „erdőtárolási“ jog telekkönyvi biztosítása.

Írta: *Kaán K.*

A Pester Lloyd folyó évi január hó 18-iki számának közgazdasági rovatában dr. Engel Aurél tollából ilyen czimen értekezés jelent meg. Engel dr. azt írja, hogy alkalmoszerűnek látta ezen, a magyar nemzetgazdaságra szerinte annyira fontos kérdésnek a nyilvánosság előtt való taglalását akkor, amidőn az a hír járja, hogy az igazságügy-miniszteriumban az alaki és anyagi telekkönyvi jog részleges szabályozását tervezik.

Engel dr. cikkét a fakereskedelmi lapok rokonszenvesen fogadták.¹⁾ Sőt volt olyan magyar fakereskedelmi lap, mely már folyó évi február hó 1-én megjelent számában azt a hirt közölte, hogy az igazságügy-miniszteriumban törvényjavaslaton dolgoznak, mely az erdőtárolási jog telekkönyvi biztosítását megbízhatóbb és szélesebb alapra fekteti,

¹⁾ A Wienben megjelenő Centralblatt für Walderzeugnisse 1907. évi január hó 27-iki számában szó szerint közölte az egész cikket.

„amennyiben megkönnyíti ezen jognak másra való átruházását és elzálogosíthatását“.

A magyar erdőgazdaság ügye iránt nemes lelkesedéssel érdeklődők közül akik olvasták, kell hogy érthető megdöbbenéssel fogadták legyen e hirt. Megnyugvásul szolgáljon azonban illetékes helyről szerzett az az értesülésünk, hogy az ilyen alakjában téves.

Egy értekezleten vetették fel az eszmét. Eddig azonban nem jutott odáig, hogy abban illetékes helyen állást foglaltak volna. Számolnunk kell azonban azzal, hogy a telekkönyvi jog rendezésére vonatkozó, ma még csak tervezetben lévő törvényjavaslat megvitatása rendjén ez a kérdés is felszínre kerül; nemcsak azért, mert az érdekelt üzleti körök előtt rokonszenves az eszme, hanem főleg azért, mert egyes, főképen erdőlyrészi bíróságok joggyakorlata ennek a kérdésnek felvetését szükségessé is teszi.

Némi megnyugvásunkra lehet, hogy értesülésünk szerint a legkiválóbb jogi szaktekintélyek az erdőtarolási és ehhez hasonló jogok telekkönyvi biztosítását megengedhetőnek nem tartják.

Mindenesetre szükséges azonban, hogy részünkről is foglalkozzunk ezzel a kérdéssel és kifejtsük az erdőgazdaság és általában a közgazdaság jól felfogott érdekeiből fakadó aggályainkat és ellenvetéseinket.

Lássuk azért mindenekelőtt, hogy Engel dr.-nak, aki az eszmét felvetette, mi az álláspontja és konkrét javaslata?

Engel dr. szerint úgy a vállalkozó, mint az erdőbirtokos érdekéből kívánatos, hogy az erdő vásárlója részéről többnyire sok évre terjedő szerződéssel megszerzett jogok kétséget kizáró módon biztosíthatók legyenek.

Kívánatos a vállalkozó érdekéből, aki a szerzett jogok értékesíthetése céljából fűrésztelepekbe és szállító eszközökbe gyakran százézeket, de sőt milliókat ruház be; de kívánatos a tulajdonos

érdekéből is, aki kétségbe nem vonható módon biztosított kötelezettségeikért okvetlenül magasabb ellenértékre számíthat, mint olyanokért, melyek kétségesen vagy éppen nem biztosítottak. A kérdésnek fontossága szerinte nem vitatható egy olyan országban, ahol a nemzeti vagyon tekintélyes részét az erdők faállománya alkotja és ahol az „erdőipar“ és a fakereskedelem a közgazdaság azon kevés tényezője között szerepel, amely hatalmasabb lendületet nyert.

Szerinte szinte csudálatraméltó, hogy ezt a közgazdaságilag annyira fontos kérdést eddig számbavehetően nem szabályozták!

Azután így folytatja Engel dr.: „Aki egy faállományt vásárolt meg, aki tehát a manapság leggyakoribb szokás szerint erdőt vásárolt talaj nélkül, az mai telekkönyvi jogszabályaink mellett nem szerezhet magának feltétlenül megbízható, az eladó személyétől független biztosítékot arra nézve, hogy a neki tövön eladott, többnyire nagyobb időközben letarolásra váró faállománynak tulajdonába jut.

Hazánk és annak főleg erdélyi része telekkönyveiben igen gyakran találkozunk olyan feljegyzésekkel, amelyek által valamely birtokot a favásárló javára a „letarolási jog“ az „irtási jog“ és hasonló megjelölésekkel körvonalazott jogok terhelik.

Már ez a körülmény igazolhatja, hogy a forgalom szükségét érezte a kérdéses jogok ilyenféle biztosításának és ehhez jogi formát keresett.

Ezen feljegyzésnek illetve e feljegyzések javarészének és főleg azokénak, amelyeknél az üzlet tarvágásokra irányul, hiányzik a biztos jogi alapja; és így egyáltalán nincs kizárva, hogy az ilyen jogok tulajdonosait éppen nem kellemes kiábrándulások érhetik, ha a curiát egyszer arra utalják a körülmények, hogy az ilyen följegyzések értéke és beigazolt volta fölött ítéletet hozzon.

A mi mai telekkönyvi jogszabályaink ugyanis a letarolási, irtási és hasonló jogokat nem ismerik. Sőt ezek a jogok erőltetett elbírálás és tarthatatlan törvényt magyarázat nélkül nem sorolhatók a jogok azon kategóriái közé, amelyeket a nálunk érvényes jogszabályok telekkönyvileg bekebelezhetőeknek ismernek el.

A számbavehető kategóriái ugyanis a most említett jogoknak a szolgálat (haszonélvezet) és a haszonbérlet.

Ezen típusok egyikébe sem illeszthetők be a letarolási szerző-

dés, illetve az ebből a favásárlóra háruló jogok: nem főleg a tarvágás esetén.

Az e tárgyban még nálunk is mértékadó osztrák általános törvénykönyv 509. §-a a haszonélvezet szolgalmáról úgy ír, hogy az „egy idegen dolognak az állag kimélete mellett való korlátlan élvezete“.¹⁾

Az 511. §-a pedig ehhez még azt a felvilágosítást nyújtja, hogy a haszonélvezőt a teljes haszon, az erdőből tehát „az erdőgazdasági elvek szerint esedékes fahasznalat“ illeti meg.

Olyan letarolási szerződés tehát, mely csak a vágásforduló szerint esedékes fahasznalatra vonatkozik, ebben a kategóriában helyet foglalhatna! Még arról esetleg beszélni lehetne, hogy egy túlkoros olyan erdő, melynek letarolása a tönkremenet veszélye miatt kívánatos volna, nem illeti-e meg a haszonélvezőt?

A szabályos és leggyakoribb eset: egy nem túlkoros erdő tarvágása, egyáltalán nem bírálható el haszonélvezetként; mert az ilyen tarvágás diametrális ellentéte az „állag kiméletének“.

A bérleti szerződés kategóriáját illetőleg is hasonló következtetésekre vezet bennünket a törvény. Az osztrák általános polgári törvénykönyv 1090. §-ában ugyanis a bérleti szerződéseket úgy írja körül, hogy azok által valaki „bizonyos időre és meghatározott bérért egy el nem használható dolog hasznát élvezi“.

A bérleti szerződés kategóriájába is beilleszthető tehát a vágásforduló szerint esedékes hasznalat. Ezt ugyanis jogosan olyan „termés“-nek tekinthetjük, amely által a dolog, tehát a birtok és az erdő nem használódik el.

Hogy azonban olyan tarvágásra, melynél az egész erdő elhasználódik ezt nem vonatkoztathatjuk, alig szorul bizonyításra.

Ezek után nem lehet indokolatlan az a kétely, hogy vajjon a vidéken és nem egy telekkönyvi hatóság részéről a „letarolási“, „irtási“ stb. jogokra vonatkozólag alkalmazott telekkönyvi bekebelezések jogos feljegyzések-e?

Ez a többnyire nagyon problematikus telekkönyvi biztosítás tehát elővigyázatos vállalkozónál nem szolgálhat nagyobb arányú kiadások alapjául.

Erre alkalmas alap biztosítása pedig fölötte kívánatos volna.

¹⁾ Das Recht sei: „eine fremde Sache, mit Schonung der Substanz ohne alle Einschränkung geniessen“.

Alapjául szolgálhatna olyan törvényes intézkedés, mely a letarolási jog telekkönyvi feljegyzését biztosítaná, s amely által az idevágó jog-anyag megfelelően szabályoztatnék.

Amint minden jogi intézmény gondosan végzett kodifikációja végrehajtásának vannak technikai akadályai, lennének ennek is, de nem olyanok azok, melyek a törvénybe foglalásnak le nem küzdhető akadályaiként jelentkeznének.

Részleges analógiaként szolgálhat e tárgyhoz a szénkutatói, szénbányanyitási és széntermelési jog telekkönyvi biztosítása tárgyában törvényes felhatalmazáson alapuló és az 1888. évből eredő igazságügyminiszteri intézkedés. Ennek értelmében ugyanis a most felsorolt jogok telekkönyvileg feljegyezhetők és bekebelezhetők. Meg van engedve e jogok telekkönyvi átruházása is, csak elzálogosításukra nem adatik felhatalmazás.

Azt hinnők, hogy a most említett miniszteri rendelet alapgondolata és vezérelvei egy részének felhasználásával, más részének pedig több irányu átformálása mellett, a letarolási jog telekkönyvi biztosításánál alkalmazható lenne.

Nézeteink szerint a letarolási jog a birtok terheként (Last der Realität = dolgi teher, telki teher) volna elbirálandó, míg a most említett szénjogok nem teherként, de mondhatnók a tulajdonjog korlátozásaként bíráltnak el.

Kivánatos volna továbbá, hogy e jogoknak nemcsak átruházása, de elzálogosíthatása is megengedtesék. Ez utóbbinak gazdasági célja világos, mert e jog elzálogosítása annak és illetve a vele összefüggő üzletnek pénzügyi rendezéséhez legalkalmasabb alapul szolgálhatna.

Természetes dolog ugyanis, hogy az esetre, ha sikerül a vállalkozónak üzlete pénzügyi kérdéseinek rendezéséhez biztos és alkalmas alapot szereznie, és ezáltal a kívánatos hitel-operációinak lehetőségét és olcsóbbá tételét elősegítheti, ez az ügy előnyére szolgál. Végeredményben ugyanis nemcsak a vállalkozónak, hanem a birtokosnak is javára lesz, ha az előbbi abba a helyzetbe kerül, hogy utóbbinak kedvezőbb feltételeket nyújthat és ez uton magasabb árt fizethet.

A fekvőség tulajdonjogának változása és főleg a végrehajtás utján való áruba bocsájtása esetére, a telekkönyvileg előjegyzett

letarolási joggal való elbánáshoz törvényeinknek a haszonélvezetre vonatkozó intézkedései, nevezetesen a végrehajtási utasítás használható analógiaként, vagy legalább is kiinduló pontokul szolgálhatnak.

Végezetül még az illeték kérdésre mutat reá Engel dr. „A sok és nagyon súlyos anyagjogi (materiellrechtliche) kérdés mellett és a jogi helyzetnek jelen körülményei között, még az a nehézség is jelentkezik, hogy a mai, lényegében nagyon is problematikus telekkönyvi bejegyzés illetékeinek kiszabása körül nem kicsinyelhető bizonytalanságot tapasztalhatunk. Főleg akkor észlelhető ez, ha a kérdéses jogot, mint szolgáltatást bírálják el.

A mi illetékszabályzatunk értelmében ugyanis a haszonélvezet szolgálma után az okmánybélyegen kívül $4\frac{3}{10}\%$ fizetendő. És bár a közigazgatási bíróság egy konkrét esetre nézve kimondta, hogy a letarolási jog telekkönyvi bejegyzése után csak $7\frac{7}{10}\%$ -os illeték fizetendő, mégis nagyon kérdésesnek látszik, hogy az esetre, ha kifejezetten szolgáltatást telekkönyveznek be, megállhatna-e ez az illetékszabály világos betűivel szemben.

Engel szerint a telekkönyvi bejegyzést nem kellene különös illeték alá fogni akkor, amikor ezek a jogok előfeltételei egy, a legmagasabb fokú bélyegilleték alá kerülő adásvételi szerződésnek.

A kérdés tehát ilyen irányban is törvényes rendezést vagy legalább is azt kívánja meg, hogy törvényes felhatalmazás alapján kormányrendeletileg szabályoztassék.

Engel dr. lehetőleg hűen ismertetett értekezése minden esetre tetszetős annak a „favállalkozói“ rendszernek, mely a mi rendezetlen közigazdasági viszonyaink mellett, erdőgazdasági eljárásaink fejletlensége folytán kialakult, s manapság hazánkban, de főleg annak erdélyi részeiben virul. Jogilag is elfogadhatóknak látszanak érvelései! De a nemzeti háztartás lényeges tényezője, az erdőgazdasági politika nézőpontjából tarthatatlanok érvelései, mert helytelen az alap, amelyre következtetéseiben támaszkodik. És mert hijjával van az erdőgazdasági érdekek és célok leg-
elemibb ismeretének.

Mindezt azonban Engel dr. terhére irni nem lehet. Hazánkban, ahol nem mindig a gyakorlati élet formálja ki a gazdasági fejlődés elősegítésére hivatott jogszabályokat s ahol a gazdasági eljárások sok esetben nem a természetes fejlődésnek megfelelően, de a rendellenes viszonyok kényszerűsége között alakulnak ki: az ilyen jelenségek a dolgok természetes folyományai.

Az adott esetben pedig logikus következményei ezek az elavult törvények alapján maig még jogilag igazotakul és helyesekül ismert azon eljárásoknak, amelyek ellenkeznek az erdőgazdaság elemi feltételeivel. Amelyek sok tekintetben a gazdasági élet romlására vezetnek s jelen viszonyaink között olyan nehezen változtathatók meg.

Mert nálunk pl. jogilag helyesnek valljuk a Királyhágón-túli részekben dúló arányosítást, daczára annak, hogy ellenkezik a nemzetháztartás lényeges alkotó eleme az erdőgazdaság alapfogalmaival.

Az arányosítással ugyanis a nagyobb térfogatu és közös vagyonként egyesülve volt erdőt aprózzák a személyi tulajdon-arány szerint, holott az erdőbirtokon — teljes ellentétben a mezőfölddel — akkor üzhető sikeres és okszerű gazdaság, ha azt nagyobb komplexumokban egyesítik. Ez olyan gazdaságpolitikai alaptétel, melyre gazdaságilag fejlett országok további gazdasági eljárásaik egész sorozatát építik, mert ezzel a nemzeti vagyon konszolidálódását, az erdőgazdálkodást s vele a hegyvidéki nép boldogulását segítik elő.

Nálunk pedig a gazdasági célokkal teljesen ellentétben, jogilag igazolt és törvényes közhivatali ténykedés eredményeként bíráljuk el még ma is az arányosítást, mellyel a nemzetháztartás tekintélyes tényezőjének, az okszerű erdőgazdálkodásnak létalapjait romboljuk le. Magyarán

nemzeti vagyonnak prédára jutását segítjük elő. Előmozdítjuk azt, hogy pillanatnyi és látszólagos gazdasági felfutás után kereset híján maradjanak olyan vidékek, ahol éppen az erdőgazdálkodás okszerű fejlesztése segíthetné elő a néprétegek boldogulását.

Ezek ugyan a régibb multból eredő, de égetően sürgős kijavítást igénylő hibák, amelyekről itt alkalmoszerűnek látszott megemlékeznünk s amelyek elodázhatatlan orvoslásának szükségét eléggé hangoztatnunk nem lehet. A közjogi küzdelmekkel lenyügözött nemzet régi keletü, de a jelen nagy fakeserlet folytán éppen manapság terjedőben levő olyan fekélyei, amelyek csak szigorú törvényes intézkedések, bizonyos áldozatok, sokak látszólagos és mindenestre pillanatnyi magánérdekei árán orvosolhatók csak.

Amennyire tehát hazánkban még jogilag manapság is igazolt, de gazdaságpolitikailag egy tarthatatlan valami a közöstulajdonu erdőbirtok u. n. „arányosítása“, annyira lehet jogilag igazolt, de a gazdasági érdekekkel minden esetre ellentétben álló az összevásárolt erdőtarolási jogok telekkönyvi biztosításának törvényes eszközökkel való elősegítése!

Az okszerű erdőgazdálkodás nemcsak talajt, de erdőt és faállományt is feltételez. Ha levágjuk az erdőt rendszertelenül, és ha e korlátlan erdőpusztítás eshetőségeit elősegítjük törvényes intézkedésekkel: megdöntjük létalapját az erdőgazdálkodásnak, mert megsemmisítjük annak alapfeltételét, az erdőállományt. Pedig akaratlanul erre törekszik Engel dr., mert nem elégszik meg az erdőnek gazdaságilag is igazolt hasznával, az általa idézett osztrák általános polgári törvénykönyvnek a haszonélvezet szolgalmáról körvonalozott azon fogalmával, mely „egy idegen dolognak az állag kimélete mellett való korlátlan élvezetében nyil-

vánul“ s amelynek megfelelőleg: „a haszonélvezőt az erdőgazdasági elvek szerint esedékes használat illeti meg.“ Ő az állagot kívánja kikezdeni, a törvény oltalma alatt, mert törvényes intézkedéseket sürget a kikezdett állag tulajdonjogának telekkönyvi biztosításához. Vele ezért akaratlan a nemzeti vagyon rombolását, az erdőgazdasági elvek és célok halomradöntésének elősegítését czélozza.

Finnország területének 63⁰/₀-a, Svédországnak 47·6⁰/₀-a, Ausztriának, Luxemburnak 30—39⁰/₀-a, a Németbirodalom, Norvégország és Svájc területének 26—29⁰/₀-a erdő. Ezekben az országokban, de egyáltalán a művelt nyugaton országnak-világnak például szolgálható belterjes erdőgazdaságot üznek. És ez országok egyikének kormánya sem találta kívánatosnak, hogy közgazdasági előrehaladottsága daczára, az Engel dr. javaslatának megfelelő vagy ahhoz hasonló törvényes intézkedéseket tegyen! De nem is ismerhetik el igazoltaknak és szükségeseknek az ilyenféle intézkedéseket ott, ahol az erdőgazdálkodást a nemzetháztartás elsőrendű tényezőjeként bírálják el s annak konszolidációját, egészséges fejlődését és felvirágoztatását tartják szem előtt.

Maga Engel dr., aki az osztrák polgári törvénykönyvre hivatkozik, igazolja, hogy abban ily természetű intézkedések nincsenek, s hogy abban csakis az erdőgazdasági elvek szerint esedékes fahasználatról, mint a haszonélvezet jogi folyamányáról történik intézkedés. És nem is lehet abban e tárgyat érintőleg más, ha az a közgazdasági célokat és az okszerű erdőgazdálkodás fejlődését elősegíteni kívánja.

Más országok törvényei már a hegyvidéki erdő letarolásának eshetőségét is korlátozzák, a legszigorubb intézkedésekkel akadályozzák meg, mert tudatában az erdő kiváló nemzetháztartási fontosságának, azt a közgazdasági célok-

kal ellenkező eljárásnak ismerik. Letarolási jogok telekkönyvi biztosítására, a dolgok természetéből folyólag tehát nem is gondolnak.

Elég lehangoló, hogy a mi telekkönyvi jogszabályaink olyan rendezetlenek s miattuk az efféle jogok indokolatlan feljegyzése nálunk még gyakori; bár tarvágások esetére azok — Engel dr. szerint is — minden jogi alapot nélkülöznek. Annál kevésbé hagyható szó nélkül, hogy azok törvényes rendezését szorgalmazza a szerző, amikor maga is elismeri, hogy az efféle jog „diametrális ellentéte az állag hasznélvezetének.“ Elismeri tehát, hogy ellenkezik az az erdőfenntartás és ekként az erdőgazdálkodás érdekeivel.

Az a körülmény, hogy Engel dr. birtokteherként kívánná elbiráltatni a letarolási jogot, oly kikötéssel, hogy az nemcsak átruházható, de elzálogosítható is legyen: teljes képét és célját világítja meg akciójának.

Tiltakozunk az erdőgazdasági és vele nemzetháztartási érdekeinkkel ellentétben álló, az „erdőpanamák“ elősegítésére, az erdőpusztítások támogatására alkalmas, de az erdőgazdasági érdekek romlására vezető ilyen tervek ellen!

Tiltakozunk még az ellen is, hogy manapság a „letarolás“ fogalma az annak javára szolgáló törvényes intézkedések alanyául szolgáljon, amikor a kérdés tárgyát leggyakrabban képező hegyvidéki és nagyobb részt fenyőerdőket a szomorú következményeken okulva, még „az állag hasznélvezete“ esetén is, nem mindig tarolással, de javarészt a természetszerű eljárásokon alapuló és egyben a modern erdőgazdaság elveinek megfelelő fokozatosan felújító vágások útján kellene hasznosítanunk!

Mi tehát nem az erdő használatát kívánjuk korlátozni, a mostani és ehhez hasonló kinyilatkoztatásainkkal. Nekünk

éppen az erdőhaszon fokozása a célunk; de reális alapon és okszerű eljárásokkal. Ennek szolgálatában sürgetjük a közgazdasági érdekek olyan érvényesülését, amelyek mellett ugy a nemzetháztartási, mint a magán gazdasági célok természetszerű kielégítést nyerhetnek.

Sürgetjük mindezt a nemzet és egyesei, az erdőbirtokos és a reális fakereskedelem javára. És sürgetjük a periferiák erdővidékein élő nép tartós boldogulása érdekében!

Az erdőknek tűz ellen való biztosításáról.

Irtá: *Cserny Győző* kir. al-erdőfelügyelő.

I. Az erdőtűzbiztosításról általában.

Általában elismert tény, hogy az erdőt tűz ellen biztosítani célszerű és szükséges; mégis ezzel a kérdéssel eddig közelebbről, gyakorlatilag csak Németországban (Poroszországban, Hannoverben, Sziléziában s a Rajna vidékén) foglalkoztak. Ugyanott a hatóság is szívesen támogatja ezt az intézményt és annak híveket szerezni igyekszik.

Az erdőbirtokosok azonban ezzel a kérdéssel szemben általánosságban még ott is elég tartózkodóan viselkednek. Nálunk e kérdéssel tudtommal az irodalomban éppen nem, a gyakorlati életben pedig nem foglalkoznak oly behatóan, mint azt ez a fontos közgazdasági kérdés megérdemelné. Pedig éppen az erdőgazdaságban, ahol a tűz okozta kárt azonnal és egész terjedelmében nem, később azonban annál inkább s annál tartósabban érzi meg az erdőbirtokos, igen fontos dolog, hogy az elszenvedett kárért mielőbb bizonyos kártérítésben részesüljön, hogy az újra erdősítés költségeire fedezetet és a növedékveszteségért kárpótlást nyerjen.

Hogy eddig az erdőtűz ellen való biztosítás intézményét érdeme szerint nem karolták fel, annak talán az a körülmény is lehet oka, hogy egyrészt az eddigi díjtételek általában magasak s hogy a nyereség a kockázathoz képest aránylag csekély, másrészt, hogy birtokosaink másféle kötelező biztosításokkal már eléggé meg vannak terhelve, továbbá hogy az okszerűen berendezett